

Slovesné třídy a vzory (podle kmene přítomného)

Předpoklady

- umí tvořit přítomné tvary sloves ve 3. os. č. j.
 - přítomný čas sloves nedokonavých (tvrdne, krouží, chová)
 - budoucí čas u sloves dokonavých (ztvrdne, vykrouží, pochová)
- umí tvořit tvary příčestí minulého
- umí tvořit tvary rozkazovacího způsobu
- vhodné – rozumí vidu
- nepravidelná slovesa (vyhneme se jim/ nezařazujeme je): být, jíst, chtít

System slovesných tříd

I. třída - koncovka -e

- a) tvrdé vzory: nes- e, ber- e (rozlišení tvarem přičestí minulého: nes_-l, bra-l)
- b) měkké vzory: maže (mažu i maži), peče (mohu i můžu; infinitiv péci i péct), umře (rozlišení tvarem přičestí minulého: maza-l, pek_-l, umře-l)
- slovesa zakončená v kmeni na p, b, m, v mají tvary podle vzorů nese, maže (I. třída) i dělá (5. třída): kope/ kopá, češe/ česá

II. třída – koncovka –ne

- b) vzory: tiskne (migrace ke vzoru tiskne: tiskl – ~~tisknu~~ x tištěn/ tisknut, sehnul, pískl-písknul), mine (migrace ke vzoru mine: řal i tnul; patří sem i slovesa zakončená na –me: najmul/ najal), začne (rozlišení tvarem přičestí minulého: tisk-l, minu-l, zača-l)

III. třída – koncovka -je

- vzory: kryje , kupuje (rozlišení tvarem přičestí minulého: kry-l, kupova-l)
- kryji/ kryju, kupuji/ kupuju

IV. třída - koncovka -í

- vzory: prosí, trpí, sází (rozlišení tvarem přičestí minulého: prosi-l, trpě-l, sáze-l; rozlišení tvarem 2. os. imperativu: trp! x sázej!)
- 3.pl. ind. prez.: souvisí i souvisejí, šílí i šílejí

V. třída - koncovka –á

- vzor: dělá

Algoritmus

1. utvoříme třetí osobu přítomného tvaru
2. podle koncovky -e/ -ne/ -je/ -í/ -á zařadíme ke slovesné třídě
3. podle tvaru minulého času zařadíme ke vzoru
4. u sloves IV. třídy vzorů trpí a sází rozhodneme podle tvaru rozkazovacího způsobu k jednomu z těchto vzorů

Význam učiva

- učíme se třídit podle daných kritérií, využíváme je v posloupnosti, hierarchii
- učíme se cítit dokonavá a nedokonavá slovesa
- využíváním tvarů přičestí minulého pomáháme žákovi uvědomit si kmen minulý, a tedy i tvar infinitivu, který najdou ve slovníku
- procvičujeme slovesnou flexi (žáci se jí učí naposlouchávat, vnímají střídání v kořeni)
- musíme pracovat s příručkami u určitých vzorů s dubletními koncovkami (učíme se pociťovat knižnější a hovorovější tvary) – propojení se stylistikou
- cizincům poskytujeme oporu pro analogickou flexi sloves, v jejichž časování si nejsou jisti
- nemá význam pravopisný – v tvarech přítomného a budoucího času je vždy -i/ -í